

VG

Metoderapport SKUP 2021

FOSTERFAREN

Martin S. Folkvord og Tore Kristiansen

INNHold

1. INNLEDNING	1
2. SLIK STARTET PROSJEKTET	1
3. METODE	2
3.1. Gode rutiner for upublisert materiale.....	2
3.2. To tidslinjer	2
3.3. Innsyn hos Bufetat	2
3.4. Innsyn i fakturering til det offentlige	3
3.5. Innsyn i Amirs barnevernsak	3
3.6. Innsyn i CVer	4
3.7. Innsyn i administrative tingrettsdokumenter	4
3.8. Ny hovedkilde: Amirs tvillingbror	4
3.9. Lydopptak i rettssak	5
3.10. Et hundebur i et bagasjerom	5
3.11. Spaning på arbeidsplassen over tid	5
3.12. Vendepunkt: Frikjennelsen	6
3.13. GPS-undersøkelser av tvillingbrorens telefon	6
3.14. Google maps for enda mer presis informasjon.....	6
3.15. Tvillingbrorens dialog med politiet.....	8
3.16. Spaning ute på institusjonene	8
3.17. Vendepunkt: Omgjøring av henleggelsen.....	8
3.18. Ny hypotese basert på tidligere funn	9
3.19. Kilder på tå hev	9
3.20. Gjennombrudd: Vestlandet.....	9
3.21. Jakten på rett sted	9
3.22. Kildeopplysninger og ny hypotese.....	10
3.23. Vendepunkt etter nye innsynsrunder	10
3.24. Kildepleie over tid	11
3.25. Lydopptaket	11
3.26. Juridisk ekspertise	11
3.27. Messenger-logger	11
3.28. Gamle dokumenter fra Oslo kommune.....	12
3.29. Nektes innsyn i dialog om VG mellom Bufetat og Bufdir.....	13
3.30. Innsyn hos kontrollinstansen	13
4. ETIKK OG SPESIELLE ERFARINGER	13
4.1. Etikk: Bakgrunnen til Amir.....	13
4.2. Etikk: Navngivelse eller anonymisering av fosterfar	14
4.3. Etikk: Ikke vekslet ett ord med fosterfaren	14
4.4. Kildekritikk: Alle har en agenda	14
4.5. Tvillingbrorens anklager	14
4.6. Kildekritikk: Referat fra lydopptak på Grønland	15
4.7. VGs journalistikk og barnevernets opprydning - høna eller egget?	15

5. DETTE ER NYTT	15
6. KONSEKVENSER.....	16
7. VEDLEGG	18
7.1. Liste over publiserte saker	18

INNSENDERE

Martin S. Folkvord, martin.folkvord@vg.no, 986 94 091

Tore Kristiansen, tore.kristiansen@vg.no, 905 58 552

Takk til:

Maria Mikkelsen, Amalie Frøystad Nærø, Jonas Nilsson, Askild Matre Aasarød, Svein Kjølberg, Synnøve Åsebø og Anders Sooth Knutsen.

Publisert:

Fra 6. november 2021.

Arbeidet fortsetter inn i 2022.

Redaksjon:

Verdens Gang,

Pb. 1185 Sentrum, 0107 Oslo.

Sentralbord: 22 000 000

Lenke til alle publiserte artikler i prosjektet ligger vedlagt.

1. INNLEDNING

30. januar 2021 dør en 28 år gammel mann alene i leiligheten sin på Grønland i Oslo. Han heter Amir.

Da Amir dør, er det tre måneder til han etter planen skulle møtt i Oslo tingrett. Der skulle han forklart seg om hvordan den tidligere fosterfaren hans skal ha forgrepet seg på ham over flere år. Denne fosterfaren har siden de påståtte overgrepene slått seg opp som en stor aktør i det private barnevernsmarkedet.

Hva skjedde egentlig med Amir? Og hva forteller Amirs historie om hvem det er som passer på de mest sårbare barna i samfunnet vårt?

VGs avsløringer om fosterfaren har vist at kontrollmekanismene som skal hindre potensielle seksuelle overgrepere i å jobbe med barn, ikke fungerer. Barnevernet har kjøpt tjenester fra den tidligere fosterfarens selskaper for flere titalls millioner kroner etter at han ble tiltalt for overgrep mot Amir – uten å vite om tiltalen mot ham. Ulike deler av barnevernet som har kjent til straffesaken mot mannen, har ikke snakket sammen – verken mellom kommunalt og statlig barnevern, mellom barneverntjenestene i ulike kommuner eller innad i en enkeltkommune.

Etter VGs arbeid med historien om Amir og fosterfaren, har både statlig og kommunale barnevernstjenester sagt opp sine avtaler med fosterfarens to firmaer. Politiet har brukt nye opplysninger fra VG i rettsprossessen mot fosterfaren. Barne- og familieministeren lover å tette hullene i systemet som Amirs historie har avslørt.

2. SLIK STARTET PROSJEKTET

Den 8. mars, litt over en måned etter at Amir døde, tok en kilde kontakt med Maria Mikkelsen. Da hadde det gått tre år siden VG, i etterkant av prosjektet *Barneverns- milliardene*, hadde fått tips om at en barnevernsaktør skulle ha blitt anmeldt for seksuelle overgrep. Vi begynte å ettergå opplysningene den gang, men da Maria måtte prioritere Tolga-saken, ble arbeidet med tipset lagt på is. Nå, tre år senere, fikk vi høre at den samme mannen var blitt tiltalt for overgrep mot sin tidligere fostersønn og at Amir var død – kort tid før rettssaken mot fosterfaren skulle opp.

Tipseren satte Martin Folkvord i kontakt med søsteren til Amir. Etter samtalen gikk hun tilbake til familien sin for å diskutere om de kunne tenke seg å medvirke til en sak om Amirs historie. Det var ikke et enkelt valg. Familien var i dyp sorg etter at Amir hadde blitt funnet død alene i leiligheten sin i Oslo fem uker tidligere. De trengte tid.

Litt over en måned senere fikk familien nok en vond beskjed: Saken mot fosterfaren var blitt henlagt. Siden Amir var død, trodde ikke politiet at de hadde nok beviser til å få ham dømt. Det skulle ikke bli noen rettssak om overgrepsanklagene.

Da saken ble henlagt, bestemte familien seg for at de ønsket å bidra til at VG kunne fortelle historien. Omstendighetene rundt henleggelsen gjorde også oss sikre på at dette var en sak vi burde gå inn i.

3. METODE

3.1. Gode rutiner for upublisert materiale

Man vet aldri når man får bruk for noe gammelt på nytt. Selv om vi ikke hadde publisert noe i 2018, hadde vi systematisert all informasjonen fra de innledende undersøkelsene våre den gangen. I mars 2021 kunne vi derfor åpne en mappe som ikke hadde vært i bruk på tre år. I mappen lå det notater fra samtaler med kilder og et stort innsyn fra Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), bestående av dokumenter om fosterfaren og firmaet hans fra perioden rundt da han ble anmeldt.

Vi startet altså ikke på bar bakke. I materialet vi hadde fra før, kom det frem at firmaet fosterfaren eide, hadde rapportert til Bufetat at han etter overgrepspanmeldelsen i november 2017 ble suspendert fra stillingen sin som barnevernskonsulent. Men det kom også frem at han ikke hadde overholdt suspensjonen: Han hadde likevel jobbet med barn i firmaets regi. Vi gikk ut fra at det kunne være tilfelle også i 2021, og formulerte en hypotese:

Hypotese 1: Fosterfaren har hatt en aktiv rolle i selskapene sine også etter at han ble siktet og tiltalt for seksuelle overgrep.

3.2. To tidslinjer

Basert på informasjonen vi allerede hadde innsyn i fra 2018, lagde vi to tidslinjer på fosterfaren: en for straffesaken og en for fosterfarens liv som bedriftseier og leder i det private barnevernsmarkedet. Straffesaksdelen av tidslinjen ble bygget ut da vi i 2021 raskt fikk innsyn i tiltalebeslutningen for overgrep og tilleggstilltalebeslutningen for motarbeidelse av rettsvesenet.

For å bygge ut bedriftsdelen av tidslinjen, hentet vi alle årsregnskap, utskrifter og attester til fosterfarens to firma fra Brønnøysundsregisteret. Her så vi at fosterfaren hadde trukket seg som styreleder i begge selskapene sine på det som så ut som en helt tilfeldig dato, ett år etter at han ble tiltalt. Han hadde altså fortsatt å lede firmaene sine i ett år etter tiltalen, i en periode begge firmaene hadde store inntekter. Siden vi visste at brorparten av inntektene til et privat barnevernsfirma kommer fra det offentlige, lagde vi en ny hypotese:

Hypotese 2: Fosterfaren har fortsatt å selge tjenester til det offentlige barnevernet etter at han ble siktet og tiltalt for overgrep.

3.3. Innsyn hos Bufetat

Da vi bestemte oss for å gå inn i saken for alvor, sendte vi en innsynsbegjæring til Bufetat og Bufdir der vi ba om innsyn i all intern og ekstern korrespondanse som gjaldt firmaene til fosterfaren, for perioden fra forrige gang vi ba om innsyn i 2018 og frem til dags dato. Da vi fikk det, kunne vi se e-postene vi fikk innsyn i opp mot tidslinjen vår.

Her kom det frem at Bufetat i januar 2020 tok kontakt med fosterfarens firma og sa at de hadde fått informasjon om en mulig overgrepstilltale mot ham. Den tilsynelatende tilfeldige datoen fosterfaren trakk seg ut av firmaene og lot broren ta over som styreleder, fremsto nå slett ikke tilfeldig: Det stemte overens med da Bufetat konfronterte ham med tiltalen. Men denne konfrontasjonen fra Bufetat skjedde altså først ett år etter den faktiske tiltalen. Det gjorde at vi utvidet den andre hypotesen:

Hypotese 2: Fosterfarens firmaer har fortsatt å selge tjenester til barnevernet etter at han ble siktet og tiltalt for overgrep – uten at barnevernet har kjent til overgrepstiltalen.

3.4. Innsyn i fakturering til det offentlige

Med den nye hypotesen måtte vi finne ut i hvilke perioder det offentlige hadde kjøpt tjenester fra firmaene til fosterfaren og hvor store kjøpene hadde vært. Vi ba derfor om innsyn i alle faktureringer firmaene hans hadde sendt til Bufetats fem regioner de siste årene. Det ville dekke det ene firmaet som leverte tjenester til det *statlige* barnevernet.

Det andre firmaet leverte tjenester til det *kommunale* barnevernet. Skulle vi da sende en innsynsbegjæring til alle landets kommuner? Det ville bli arbeidskrevende å følge opp, samtidig som vi fra de aller fleste kommunene bare ville få vite at de ikke brukte firmaet. Hvordan kunne vi avgrense innsynsbegjæringen til bare kommuner som var aktuelle? Ved å søke på firmaet i eInnsyn, fant vi et dokument sendt til en kommune firmaet hans leverte tjenester til. Dokumentet i seg selv var uviktig (det inneholdt informasjon om firmaets coronatiltak), men øverst på det sto navnet på alle kommunene det var sendt til – som var kommunene som hadde et kundeforhold til firmaet. Disse sendte vi innsynsbegjæring til. Summene fra både Bufetat og de kommunale barneverntjenestene ble lagt inn i et regneark og oppdatert fortløpende etter nye innsynsbegjæring frem mot publisering. Ved publisering kunne vi dermed avsløre at firmaene til fosterfaren hadde solgt tjenester til det offentlige for mer enn 90 millioner kroner mens han hadde vært tiltalt for overgrep.

3.5. Innsyn i Amirs barnevernsak

Samtidig som vi undersøkte fosterfaren, måtte vi også ha nok informasjon om Amir til å skrive hans historie presist og med den kraften den fortjente. Siden noen av de mest avgjørende årene i historien skjedde mens Amir var under barnevernets omsorg, søkte vi om innsyn i alle barnevernsdokumentene hans. Det gjorde vi med samtykke fra Amirs foreldre, som har status som etterlatte.

Vi fikk raskt beskjed om at vi ikke ville få alt vi ba om. Innsynsmulighetene for utenforstående i barnevernssaker er strengt, og taushetsplikt om personlige forhold gjelder også etter dødsfall. En journalist må ha fullmakt fra alle parter i en barnevernssak for å få fullt innsyn. Foreldrene er som regel eneste part frem til barnet fyller 15 år. Etter fylte 15 er også barnet selv part i saken. Siden vi ikke kunne få Amirs fullmakt, betydde det at vi ikke ville få innsyn i årene Amir bodde med fosterfaren fra han var 16 til han var 18.

Men det finnes en vei rundt dette problemet. Selv om VG ikke kunne få innsyn uten at alle parter ga fullmakt, hadde fortsatt foreldrene krav på sitt personlige partsinnsyn. De søkte derfor om innsyn og fikk papirene tilsendt til seg, før de igjen ga dem videre til oss.

Dokumentbunken vi fikk var på snaue 1000 sider. Den OCR-scannet vi, så teksten på sidene ble søkbar. Slik fant vi raskt de mest relevante dokumentene, for eksempel ved å søke på fosterfarens navn. Innsynet viste også hvor viktig det er å huske hvor vide definisjonene av dokumentbegrepet er etter offentlighetsloven § 4. Noe av det mest verdifulle vi fikk innsyn i, var en scannet versjon av et julekort sendt ut fra fosterfaren og Amir. Det skulle vise seg å bli det eneste bildet av fosterfaren og Amir sammen som vi klarte å oppdrive.

3.6. Innsyn i CVer

For å forstå hvordan fosterfaren hadde bygget seg opp i det private omsorgsmarkedet, trengte vi oversikt over karrieren hans. Vi søkte om innsyn i arbeidsavtaler i det offentlige der vi hadde fått høre at han hadde jobbet, men ville også få oversikt over hvilke private bedrifter han hadde jobbet i og få informasjon om utdanningen hans. Derfor søkte vi om innsyn i CVen hans fra jobbsøkerprosessene i det offentlige.

Den forrige kommunale arbeidsgiveren hans mente de kunne unnta fosterfarens CV etter offentlighetsloven § 25. Vi klaget saken inn til statsforvalteren og argumenterte for at vi burde få merinnsyn på grunn av offentlig interesse, men parallelt med dette prøvde vi også en annen strategi. Der vi hadde skrevet en helt nøytral innsynsbegjæring til den forrige offentlige arbeidsgiveren hans, la vi betydelig mer arbeid i begjæringene som ble sendt til tidligere arbeidsgivere i det offentlige. Taktikken vår var å gjøre det overtydelig i begjæringen vår at vi så det som helt selvsagt å få innsyn, vise til tidligere tilfeller der CVer har blitt gitt ut og slik unngå at mottakerne av begjæringene i det hele tatt kom på tanken på offentlighetsloven § 25. For to av tre arbeidsgivere førte dette frem, og vi fant dermed blant annet ut hvordan fosterfaren hadde studert i Danmark da han ble kjent med Amir.

3.7. Innsyn i administrative tingrettsdokumenter

Amirs rettssak hadde vært berammet og blitt utsatt to ganger før han døde. Vi visste gjennom samtaler med hans nærmeste at utsettelsene hadde vært en enorm påkjenning for Amir. Men hva var årsaken til saken hadde blitt utsatt?

Domstolene er ikke underlagt offentlighetsloven og pliktet dermed ikke å gi ut korrespondansen som ga svaret på dette. Men det er ikke dermed sagt at det er umulig å få det ut. Vi skrev en innsynsbegjæring der vi forklarte at det ikke ville være mulig å dekke denne saken på en god måte uten å kjenne til hva som hadde skjedd da rettssaken ble utsatt og argumenterte for at den offentlige interessen rundt årsakene til utsettelsene gjorde at vi burde få innsyn. Dommeren hentet inn uttalelser fra aktørene i saken, for så å gjøre en vurdering av begjæringen vår. Hun innvilget den, og viste med det at det ikke er uten grunn at Oslo tingrett har et godt rykte på seg for å utvise offentlighet.

I e-postkorrespondansen mellom dommer, aktor, forsvarer og bistandsadvokat kom det frem at første gang rettssaken skulle opp, hadde den blitt utsatt fem virkedager før den skulle startet. Andre gang fikk Amir utsettelsen på en fredag, etter å ha ventet en hel sommer på rettssaken som skulle startet den kommende mandagen. Gjennom innsynet kunne vi også dokumentere at årsaken til begge utsettelsene var knyttet til politiet: Den første utsettelsen skjedde fordi politiet ikke hadde tatt høyde for at forsvaret ville ha egne vitner da antallet dager for rettssaken ble satt opp. Den andre gangen var det fordi politiet ikke ville gå i retten uten at en annen anmeldelse mot fosterfaren var ferdig etterforsket.

3.8. Ny hovedkilde: Amirs tvillingbror

Selv om det var klart at familien ønsket at saken skulle omtales, var det ennå ikke klart på nøyaktig hvilket vis. Vi hadde først kontakt med Amirs eldre søster, og valgte å være tilbakeholdne og ikke legge for mye press på de øvrige familiemedlemmene – det var bare to måneder siden de hadde mistet Amir.

Så, i slutten av april, ringte tvillingbroren til Amir oss. I løpet av det neste halvåret skulle

han bli stemmen vi fortalte Amirs historie gjennom. Da vi først møtte ham samme kveld som han ringte oss, var det dagen før han skulle møte i retten. For selv om overgrepssaken var henlagt, var fosterfaren fortsatt tiltalt for å ha tilbudt Amir og tvillingbroren penger for å endre forklaring. Tvillingbroren fortalte at tilbudet skal ha blitt formidlet til ham på morgenen den 8. februar 2019, før han fikk låne fosterfarens bil for å kjøre ned til Amir for å viderebringe det.

Vi fikk hele historien fra tvillingbroren dagen før tingretten fikk høre den. Det gjorde at vi var langt bedre forberedt på hva som kom i retten.

3.9. Lydopptak i rettssak

Selv om det etter domstolloven er forbud mot å bruke lydopptak fra retten i media, er lydopptak fra retten til egen bruk tillatt. Vi tok derfor opp hele rettssaken. Lydopptaket av hovedforhandlingen gjorde at vi satt på ordrette gjengivelser av prosedyren til fosterfarens forsvarer. Det skulle bli viktig i det senere arbeidet.

3.10. Et hundebur i et bagasjerom

Blant de interessante tingene vi plukket opp i rettssaken, var måten fosterfaren beskrev egen livssituasjon på da han fortalte om hvordan saken hadde påvirket ham. Han fortalte at han i flere år «har stått utenfor arbeidslivet». Det stemte overens med andre opplysninger: Han sto ikke oppført med noen roller i firmaet i noen offisielle registre. Også til Bufetat hadde fosterfaren hevdet at han var ute av selskapene etter at de ble kjent med overgrepstiltalen mot ham. Men annen informasjon vi hadde, tydet på at dette ikke var riktig.

Tore Kristiansen hadde vært i retten og tatt bilder under saken. Etter å ha hørt fosterfarens forklaring, bestemte Tore seg for å undersøke nærmere påstanden om at fosterfaren «ikke hadde noen rolle i firmaet». Tore dro opp til firmaets kontorlokaler og fant flere biler parkert på parkeringsplasser markert med firmaets navn.

Han fikk raskt sjekket ut hvem som eide de ulike bilene ved å sjekke registreringsnumrene (send REGNR til 2282 for å finne ut hvem bilen er registrert på). Én av bilene var en firmabil. Vi visste fra kilder at fosterfaren kjørte en firmabil, men siden firmaet disponerte flere biler, var det ikke sikkert at det var fosterfarens bil. Men Tore gjorde en viktig observasjon på parkeringsplassen. Det sto et hundebur bak i bilen, og i rettssaken hadde det blitt sagt at fosterfaren og samboeren akkurat hadde fått seg hund.

Tore rigget seg til for å vente, og ganske riktig kom fosterfaren ut med en hund i bånd etter en stund. Med dette hadde vi dokumentert at han oppholdt seg i lokalene til firmaet og vi fikk vårt første bilde av ham der. I tillegg hadde vi fått verdifull informasjon for fremtiden: Vi visste at hvis bilen hadde et hundebur i bagasjerommet, var det stor sjanse for at fosterfaren kjørte den. Vi visste også at hunden måtte luftes ofte, siden det var en valp. Dette skulle ikke bli siste gang Tore brukte denne kunnskapen til å sikre bilder av fosterfaren.

3.11. Spaning på arbeidsplassen over tid

Både i perioden etter rettssaken og senere i arbeidet med saken, integrerte Tore og Martin turer innom arbeidsplassen til fosterfaren i sine arbeidsdager. Tore kjørte ofte innom kontorlokalene både på vei til og fra jobb. Martin brukte «pandemihalvtimen», der VG anbefalte sine ansatte på hjemmekontor til å komme seg en halvtime ut hver arbeidsdag,

til å sykle bort for å sjekke om bilen til fosterfaren var parkert ved arbeidsplassen. Hver dag fylte vi inn i et regneark tidspunktet vi hadde vært der, og enten «på jobb», «ikke på jobb» eller «ikke sjekket i dag». Slik kunne vi dokumentere at det ikke hadde vært snakk om et tilfeldig treff da Tore observerte fosterfaren ved kontoret første gang. Oversikten vår viste at fosterfaren var på kontoret hver eneste uke vi sjekket, ofte flere ganger ukentlig.

3.12. Vendepunkt: Frikjennelsen

Uka etter rettssaken kom dommen fra tingretten. I dommen kritiserte dommerne politiets etterforskning på en rekke punkter. Ifølge dommen var det flere etterforskningsskritt som ikke hadde blitt gjort. Konklusjonen ble derfor at de strenge beviskravene for straffesaker ikke var oppfylt. Fosterfaren ble frikjent for å ha tilbudt Amir og tvillingbroren penger for å endre forklaring.

For oss ga dommen et videre spor å jobbe etter: Kunne vi skaffe dokumentasjon som politiet ikke hadde klart å skaffe?

3.13. GPS-undersøkelser av tvillingbrorens telefon

Da vi i ettertid hørte gjennom lydopptaket vårt fra rettssaken, merket vi oss at fosterfarens forsvarer stilte dette retoriske spørsmålet i sin prosedyre: «*Finnes det noen objektive bevis for at [tvillingbroren] overhodet satte seg i bevegelse om morgenen den 8. februar, og i retning av Tøyengata der Amir bodde?*».

Det var en grunn til at forsvareren prosederte på nettopp dette: Sett fra politiets ståsted, var svaret på spørsmålet nei. De hadde ikke funnet noen teledata som viste hvor tvillingbroren, Amir og fosterfaren befant seg denne dagen. Ekomloven § 2-7 slår fast at slike data skal slettes så snart de ikke lenger er nødvendige. For mobiloperatører, som tradisjonelt har blitt brukt mye av politiet for å bevise hvor noen er, betyr det vanligvis etter noen måneder. Siden politiet aldri innhentet disse dataene, var de etter alle solemerker slettet nå. I den frikjennende dommen trakk dommerne frem nettopp mangelen på teledata som en avgjørende svakhet i politiets etterforskning.

Men det at politiet ikke hadde funnet noe, betydde ikke at det ikke eksisterte lokasjonsdata. Etter frikjennelsen møtte vi tvillingbroren på nytt. Han lot oss gå gjennom telefonen hans. Hvis du har skrudd på stedstjenester på telefonen din, vil det lagres informasjon om hvor du har vært. På en iPhone går du frem slik for å finne det:

- Innstillinger -> personvern -> stedstjenester -> scroll helt ned -> systemtjenester -> scroll nesten helt ned -> relevante steder.

Her vises i utgangspunktet steder du har vært i det siste. Men er det et sted du har vært ofte, for eksempel hos tvillingbroren din, kan du trykke på dette stedet og også få opp tidligere ganger du har vært på dette stedet, presisert med dato og klokkeslett.

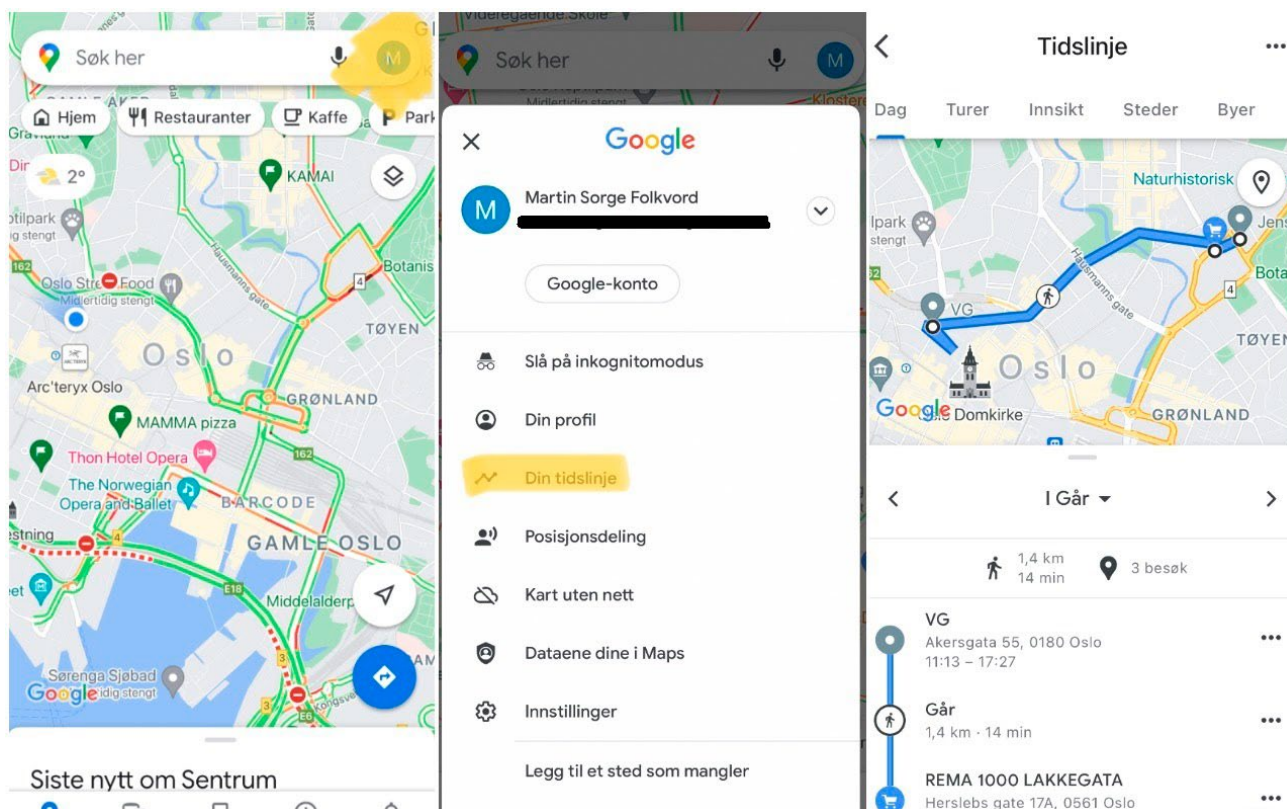
3.14. Google maps for enda mer presis informasjon

Fremgangsmåten over kan vise hvor du har vært på et bestemt tidspunkt. Men den sier ingenting om hvor du var før dette tidspunktet, hvordan du kom deg til stedet du var på og hvilken rute du valgte dit. Imidlertid finnes det andre apper som samler enda mer informasjon om du lar telefonen din dele lokasjonsdata med den – informasjon som har

betydelig større verdi for en undersøkende journalist.

Tvillingbroren til Amir delte lokasjonsdata med Google maps. De finner du på en telefon ved å få frem slik:

- Åpne Google Maps-appen -> trykk på forbokstaven som representerer brukeren din oppe til høyre -> trykk på din tidslinje -> trykk på «i dag» -> velg datoen du er interessert i.

Disse skjermdumpene viser hvordan du finner frem til historiske stedsdata på Google maps. Her har Martin slått på stedsdata for én dag. De viser at han går fra jobb klokka halv seks, går 1,4 kilometer til nærbutikken, er der i 12 minutter og deretter går hjem.

Vi bladde oss tilbake til dataene for 8. februar 2019. Der fant vi ekstremt verdifull informasjon. For det første fikk vi bekreftet at tvillingbroren var hjemme på tidspunktet han hevdet at fosterfaren hadde kommet til ham med pengetilbudet. For det andre fikk vi bekreftet det forsvareren til fosterfaren prosederte på at det ikke fantes beviser for: Tvillingbroren dro uten tvil til Amir denne morgenen, og var der i et par timer.

Men ikke bare det: Google Maps registrerer også hastigheten man beveger seg i og ruten man velger, og tolker ut ifra det hvilken transportform man har brukt. Disse dataene dokumenterte at tvillingbroren *kjørte* fra stedet der både han og fosterfaren bor vest i Oslo, til Amir på Grønland.

Men *hva* kjørte han? Kjennskap til lokale bussruter gjorde at vi kunne slå fast at det ikke var buss. Vi kunne også sannsynliggjøre at det ikke var taxi med to argumenter: For det første ligger Amirs leilighet bak en bom i Tøyengata, der raskeste rute for en taxi ville vært å kjøre til den andre siden av bommen. For det andre viste stedsdataene at han kjørte tilbake

fra nøyaktig samme sted som han kjørte til – noe som indikerer en parkering. Det var altså svært sannsynlig at han kjørte privatbil.

Lokasjonsdataene viste ikke hvilken bil tvillingbroren kjørte. Men vi sjekket i motorvognregisteret til Statens vegvesen at han ikke eide egen bil i dag og fikk ham til å fremlegge dokumentasjon på at den ene bilen han har eid ble vraket før 8. februar 2019. Han eide altså ingen egen bil han kunne ha kjørt. Disse funnene var helt avgjørende: Tvillingbroren hadde nemlig vitnet om at fosterfaren hadde bedt ham ta en av hans firmabiler for å kjøre ned til Amir og formidle pengetilbudet. Lokasjonsdataene bekreftet også at han kjørte tilbake til bygården der han og fosterfaren bodde i hver sin leilighet, før han så gikk på jobb – i tråd med hans forklaring.

Med det hadde vi dokumentert det politiet ikke hadde klart.

3.15. Tvillingbrorens dialog med politiet

Rett etter at vi fant lokasjonsdataene, ringte tvillingbroren til en etterforsker for å fortelle om funnet – uten at han sa at det var VG som hadde gjort undersøkelsen. Tvillingbroren satte samtalen på høyttaler. Der fikk vi bekreftet hvor viktig lokasjonsdataene vi hadde funnet var.

– Åh, nå fikk jeg frysninger, utbrøt etterforskeren.

Senere skulle politiet innhente de samme dataene og legge vekt på dem da de argumenterte overfor lagmannsretten for at saken om det angivelige pengetilbudet skulle bli tatt inn til full ankebehandling.

3.16. Spaning ute på institusjonene

Etter at han ble frikjent for pengetilbudet og overgrepssaken mot ham var henlagt, hadde fosterfaren igjen lov til å jobbe direkte med barn. Det betydde at han trolig ikke bare ville være i kontorlokalene der vi hadde observert ham hittil, men også ute på en av de tre institusjonene til firmaet hans der det bodde barn. Tore flyttet derfor spaningen bort fra kontorlokalene og ut på institusjonene. Tore visste hadde nå registreringsnummeret på bilen fosterfaren tidligere hadde kjørt og visste også at han måtte ut for å lufte hunden med jevne mellomrom. Han kjørte innom de ulike avdelingene til han fant bilen, der han rigget seg til i et skogholt. Slik fikk vi dokumentert at fosterfaren nå jobbet på institusjonene der det bodde barn.

3.17. Vendepunkt: Omgjøring av henleggelsen

I midten av juni bestemte riksadvokaten at henleggelsen av overgrepssaken skulle omgjøres. Det kom som en overraskelse både på Amirs familie og for oss. Fosterfaren var dermed igjen tiltalt for seksuelle overgrep mot Amir.

Siden henleggelsen hadde vi hatt hovedfokus på politiets håndtering av saken og det faktum at Amirs anklager aldri ville bli prøvd i en rettssak. Nå var det likevel en mulighet for at påstanden hans ville ende i retten. Hva gjorde det med saken vår? Etter å ha brukt noen dager på å områ oss, innså vi at utviklingen i sakskomplekset åpnet døren for å vri saken i en annen retning. Fosterfaren var på nytt tiltalt og skulle ikke jobbe med barn. Hvordan ville gjenopptakelsen av saken bli håndtert i barnevernet – og av fosterfaren selv? Vi rettet på nytt fokuset dit.

3.18. Ny hypotese basert på tidligere funn

Vi hadde tidligere sett hvordan fosterfaren jobbet i barnevernet etter at straffesaken kom opp. Vi visste også at han i det siste hadde jobbet med barn etter at saken ble henlagt, og nå var han altså på ny tiltalt og manglet gyldig politiattest. Basert på de tidligere observasjonene våre satte vi opp en ny hypotese:

Hypotese 3: Fosterfaren er på nytt tiltalt for overgrep, men fortsetter likevel å jobbe med barn.

3.19. Kilder på tå hev

Nå måtte vi sikre oss at vi fikk vite om det hvis fosterfaren jobbet med barn, særlig hvis det var en situasjon der vi kunne dokumentere det. Vi tok kontakt med kildene våre, og ba dem være obs på all informasjon som kunne tyde på at han var i aktivitet. I så fall måtte vi vite det så raskt som mulig.

Én måned senere skulle vi få napp.

3.20. Gjennombrudd: Vestlandet

Klokka 15.30 en fredag i juli er Martin én time unna å ta ferie da vi får konkret informasjon: Fosterfaren er sammen med tre kolleger på vei til en by på Vestlandet for å hente et barnevernsbarn. Barnet skal samme dag eller dagen etter kjøres til en av institusjonene han eier på Østlandet.

Et bilde av ham sammen med et barn mens han ikke har gyldig politiattest, er den beste dokumentasjonen vi kan få. Samtidig er det ikke en enkel jobb. Området rundt institusjonen de er på vei til, har dårlige muligheter for å ta bilder uten å bli oppdaget – Tore har allerede vært nær å bli avslørt der. Og nå i juli er Tore for lengst reist bort på ferie. Resten av fotoavdelingen er i sommerbemanning.

Er vi usikre på om vi får det til uten å bli oppdaget, er vi enige i at det presseetisk riktige er å la være å forsøke – et feilgrep kan utgjøre en stor belastning for barnevernsbarnet. Fotosjef prøver febrilsk å få utsatt ferien til Fredrik Solstad, som har et sommervikariat. Det andre alternativet er at Martin kjører til institusjonen, stiller seg med nødblink i veikanten rett bortenfor og legger et mobilkamera i dashbordet.

Tore kjenner området, så vi vil høre med ham hva som er beste alternativ. Tidlig på kvelden sender Martin ham en melding og spør om han har tid til en prat. Rundt klokken 19 ringer Tore. Han forteller at han akkurat har sjekket inn på et hotell – i samme vestlandsby som fosterfaren nå er i!

Vi har utrolig flaks. Men nå har vi det også travelt.

3.21. Jakten på rett sted

I timene som har gått siden vi fikk informasjonen, har vi bare tenkt på stedet barnevernsbarnet skal kjøres til. Før vi får vite at Tore er i vestlandsbyen, har vi ikke tenkt et sekund på hvor barnet skal hentes. Nå får vi informasjon om tre steder som kan være aktuelle. Vi klarer ikke å dekke alle tre, men to av dem ligger så nære hverandre at vi kan sjekke begge med kort mellomrom. To steder gir bedre sannsynlighet enn ett sted, tenker vi, og går for det.

Tore utsetter middagsplanene og løper ned i parkeringshuset – i den feriepakke bilen ligger selvsagt både kamera og teleobjektiv. Kona hans tar jobben som kartleser. Tjueminutter senere er de på parkeringsplassen utenfor den første institusjonen som kan være det aktuelle stedet der barnevernsbarnet skal hentes fra.

I denne situasjonen tjener vi mye på at Tore har jobbet med saken i flere måneder allerede. Han trenger ikke få noen beskrivelse av hvordan fosterfaren ser ut. Da han kommer til parkeringsplassen og ser en person utenfor inngangen, vet han med en gang at det er mannen han er der for å finne.

Nå er det et spørsmål om det er mulig å få tatt et bilde uten at vi utgjør en belastning for barnet fosterfaren er der for å hente. Tore må posisjonere seg sånn at han kan ta bilder når fosterfaren og barnet kommer ut på parkeringsplassen, men samtidig være sikker på at ingen ser ham.

Det er bare én annen bil på parkeringsplassen. Tore går ikke bort til den selv, siden fosterfaren vet hvordan han ser ut etter at Tore var til stede i rettssaken mot ham noen måneder tidligere for å ta bilder av aktørene. I stedet går kona hans en tur, forbi den andre bilen og sender Tore registreringsnummeret. Han søker opp eieren av registreringsnummeret og finner ut at bilen eies av fosterfarens ene firma. Nå er Tore sikker: Så lenge han klarer å holde seg skjult og ikke mister bilen av syne, så får han det vi trenger. Han finner seg et gjemmede i noen busker ved helikopterlandingsplassen, et stykke fra inngangen der bilen til fosterfarens firma står. Der venter han.

Litt etter klokken 20, bare én time etter at han fikk høre at fosterfaren var i byen på Vestlandet, tar Tore det avgjørende bildet av den overgrepstiltalte fosterfaren sammen med et barnevernsbarn.

3.22. Kildeopplysninger og ny hypotese

Fosterfaren var på adressen på Vestlandet sammen med flere andre ansatte. Slik vi observerte situasjonen og med de opplysningene vi satt på, var det ingenting som tydet på at han prøvde å skjule at han igjen jobbet direkte med barn. Samtidig var det åpenbart at barnevernet aldri ville tillatt en slik tur hvis de hadde kjent til tiltalen. Vi utarbeidet derfor en ny hypotese:

Hypotese 4: Barnevernet kjenner ikke til at fosterfaren på ny er overgrepstiltalt.

3.23. Vendepunkt etter nye innsynsrunder

Vi ba på nytt om innsyn i all intern og ekstern dialog Bufetat hadde med og om fosterfarens selskaper og med og om ham personlig. Da vi begynte å lese, ble det raskt klart for oss at hypotesen vår stemte.

I en av e-postene fra en ansatt i Bufetat til en annen, sto det rett ut at fosterfaren hadde gyldig politiattest – på et tidspunkt han ikke hadde det. Innsynet inkluderte også direkte dialog ansatte i Bufetat hadde hatt med ham. Der fant vi en SMS-utveksling om konkret håndtering av barn firmaet hans hadde ansvar for, deriblant barnet han hentet på Vestlandet tidligere på sommeren. Med dette kunne vi altså slå fast at han var åpen med Bufetat om situasjonen vi hadde dokumentert ham i sommer – uten at Bufetat hadde visst noe som helst om at de snakket med en mann som var tiltalt for seksuelle overgrep!

3.24. Kildepleie over tid

Den 19. august skrev Martin et kulepunkt i den daglige loggen sin at han hadde hatt en kildemøte. I det neste kulepunktet sto det: «T kan muligens vippes til å bli åpen kilde. Prøv!».

T står for Kim Tvinnereim. Han hadde tidligere både vært ansatt for og vært venn med fosterfaren.

Vi prioriterte å bruke mye tid på Tvinnereim og møtte ham fysisk flere ganger. Det endte opp med å bli viktig. På tross av den betydelige belastningen for ham personlig, endte Tvinnereim til slutt opp med å stå frem. Vi hadde flere kilder som hadde fortalt oss at fosterfaren hadde vært aktiv i firmaet mens han var overgrepstiltalt, men å få noen til å si det med navn og bilde, inkludert å la seg intervju i podcasten som vi på høsten hadde bestemt oss for å lage, ga påstandene en helt annen tyngde.

3.25. Lydopptaket

I september, en av gangene vi var noen timer sammen med Tvinnereim, kom det i en bisetning frem at det eksisterte et lydopptak fra da en telefonsamtale mellom fosterfaren og Tvinnereim. Vi ba om å få høre opptaket. Det var en samtale fra mars, da fosterfaren ringte Tvinnereim for å fortelle at Amir var død. Innholdet var oppsiktsvekkende for oss: For det første lo fosterfaren og svarte «Jeg har ikke akkurat noen stor sorg jeg, altså» da Tvinnereim sa at dødsfallet var tragisk. For det andre snakket fosterfaren etterpå om hvordan det gikk med aktiviteten i selskapene hans, i en periode der han overfor Bufetat hevdet å ikke være involvert i driften på noe vis.

Dette var den eneste dokumentasjonen vi hadde fått tak i der vi selv kunne høre fosterfaren snakke om Amir. Å kunne publisere lydklippet ville løfte saken og podcasten mange hakk. Tvinnereim var usikker, mens vi gjorde det vi kunne for å trygge ham. Blant annet tok vi oss tid til å spille inn og råklippe en versjon av lydopptaket i podcasten, så han kunne høre hvordan det kunne høres ut og i hva slags kontekst det ville komme frem. En måned etter at vi først fikk høre lydklippet, fikk vi grønt lys fra ham til å bruke det.

3.26. Juridisk ekspertise

Selv om Tvinnereim nå hadde gitt oss lov til å bruke opptaket, var ikke alt i boks. Jussen er tydelig på at en person som deltar i en samtale, har lov til å ta den opp. Men Tvinnereim hadde ikke tatt opp samtalen selv, han hadde fått en person som var sammen med ham til å ta den opp. Var dette da et lovlig opptak?

Samtidig som vi begynte å grave i lovforarbeider, fikk vi en second opinion fra jurist Ina Lindahl Nyrud i Norsk Journalistlag. Med få minutters mellomrom kom Nyrud og vi frem til samme konklusjon: Dette var greit å bruke. Nøkkelen lå i en stortingsproposisjon fra 1998, der det blant annet ble gått opp hvilke opptak som er lovlige og ulovlige. Der ble det vist til at «å la en tredjemann avlytte samtalen» ikke er straffbart etter den gamle straffeloven § 145. Dermed var det heller ikke ulovlig å la denne personen ta opp samtalen.

3.27. Messenger-logger

Messenger-logger ble en viktig kilde til informasjon for oss. Å bla bakover i slike logger tar lang tid hvis du gjør det manuelt. Helst ville vi også ha muligheten til å søke i loggene, blant

annet etter konkrete datoer og navn. Facebook har en funksjon som lar deg laste ned en HTML-fil av samtaler i en angitt periode. For å laste ned en samtale, går du frem slik:

- Gå inn på Facebook -> gå inn på innstillinger -> klikk på din Facebook-informasjon -> klikk på last ned informasjonen din -> velg dataperioden du har behov for -> velg meldinger -> klikk på be om en nedlastning -> du får et varsel på Facebook når filen din er klar (det kan ta noe tid) -> bekreft passordet ditt og last ned filen -> pakk ut .zip-filen -> velg rett samtale og åpne den.

Tvillingbroren til Amir logget oss inn på Facebook-brukeren sin, så vi kunne hente ut samtalen mellom dem. Samtalen vi fikk ut ble viktig for oss på flere måter. For det første ble det vår eneste tilgang på Amirs egne ord om situasjonen sin det siste året han var i live. I samtalen med tvillingbroren kom det også tydelig frem hvor mye han hadde sett frem til å få rettssaken overstått og hvor belastende utsettelsene var for den psykiske helsen hans. For det andre var det også med på å fylle ut bildet om dagen tvillingbrødrene hevdet at fosterfaren tilbød Amir penger for å endre forklaring. Tvillingbroren vitnet i retten på at han i etterkant innså at han ikke burde formidlet tilbudet fra fosterfaren videre til Amir. Vi fikk nå se at tvillingbroren skrev «Unnskyld for i dag» til Amir på slutten av dagen, uten noen annen kontekst. Selv om det ikke sto hva han sa unnskyld for, dokumenterte meldingen at noe hadde skjedd denne dagen. Igjen var dette dokumentasjon vi hadde, men som politiet ikke hadde sikret seg før rettssaken mot fosterfaren om det angivelige pengetilbudet. I etterkant har de sikret seg tilgang på det og brukt det som argument for å få fremmet anken.

3.28. Gamle dokumenter fra Oslo kommune

I starten av november publiserte vi hovedsaken i prosjektet og kunne fortelle historien i en podcastserie over fem episoder. I en tidlig oppfølgersak fikk vi ut informasjon om at bydel Nordstrand i Oslo sa opp sin millionavtale med fosterfarens ene firma etter publiseringen. Grunnen var at de ikke hadde kjent til straffesaken mot fosterfaren i det hele tatt. Da de fikk vite om den, mente bydelen at det han var anklaget for var uforenelig med å levere tjenester til barnevernet deres.

Vi var overrasket over at bydelen ikke kjente til saken. Det var jo barneverntjenesten i en annen Oslo-bydel, Frogner, som i sin tid anmeldte fosterfaren. Igjen fikk vi stor nytte av det systematiske grunnarbeidet Amalie Frøystad Nærø og Maria Mikkelsen gjorde tre år tidligere. I innsynet de hadde fått, men måttet nedprioritere for andre saker, lå det e-poster om anmeldelsen sendt innad i barnevernet i Oslo som bekrefter at de kjente til saken. I tillegg er det et sitatsjekk, men upublisert intervju med Barne- og familieetaten i Oslo om saken. Tidligere i 2021 hadde vi også søkt om innsyn i hvor mye etaten hadde blitt fakturert fra firmaet til fosterfaren. Der kom det frem at etaten sommeren 2019 formidlet et fosterhjem til en bydel, etter at fosterfaren var blitt tiltalt. Det var nesten ikke til å tro: Oslo kommune visste at fosterfaren var anmeldt for overgrep. Likevel hadde de hjulpet en bydel med å kjøpe fosterhjems plass av selskapet han drev og eide. Og bydelen, som hadde ansvaret for barnet som skulle plasseres der, hadde ikke fått vite noe som helst om overgrepssaken fra kommunen.

3.29. Nektens innsyn i dialog om VG mellom Bufetat og Bufdir

Et av innsynene vi hadde fått fra Bufetat, inneholdt en e-post fra sommeren 2021, sendt fra etatens kommunikasjonssjef til kommunikasjonsavdelingen i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). I e-posten sto det: «Her kommer den ukentlige oppdateringen på VG-saken». Dette pirret nysgjerrigheten vår, så vi søkte om innsyn i all dialog mellom Bufetat og Bufdir som gjaldt VGs henvendelser siden vi begynte å jobbe med saken.

Vi fikk avslag, hjemlet i offentlighetsloven §15-1. Vi så ikke avslaget komme, siden vi i andre prosjekter har fått lignende innsyn. Men det som virkelig fikk oss til å heve på øyenbrynene, var et av argumentene som sto i den utvidede begrunnelsen: Bufetat skrev at de hadde behov for dialog med Bufdir for å «ivareta omdømme på tvers av organene», og at det å gi innsyn ville kunne forhindre dette. Mange journalister har nok sittet med en følelse av at hensynet til eget omdømme er den reelle grunnen når de får avslag, men å se det skrevet svart på hvitt var en ny opplevelse. Vi klagde selvsagt. Bufdir, som er klageinstans, skrev riktignok at hensyn til eget omdømme ikke var en gyldig grunn til å unnta noe fra offentligheten, men valgte likevel å opprettholde avslaget.

Formuleringen i det første avslaget hadde i seg selv offentlig interesse, mente vi. Det var ingen tvil om at vi skulle lage en sak på det. Men timingen for en slik sak var viktig for oss. Selv om Bufdir hadde avslått klagen vår og vi dermed visste hva de mente, søkte vi om det samme innsynet fra dem (dialogen gikk jo begge veier og skulle dermed også være arkivert hos direktoratet). Som ventet fikk vi avslag, men det avgjørende for oss var at klageinstansen nå var Barne- og familiedepartementet. Det var først nå, samme dag som vi klagde til departementet, at vi publiserte saken om at barnevernet nektet innsyn på grunn av omdømmehensyn. Ved å sette flomlys på klagebehandlingen ville vi gjøre det vanskeligere for departementet å opprettholde direktoratets avslag. Når denne metoderapporten sendes inn, er departementets klagebehandling fortsatt ikke ferdig.

3.30. Innsyn hos kontrollinstansen

Bufetat har ansvar for alle barn som er i det statlige barnevernets omsorg, også hvis de bor i private institusjoner. Samtidig skal også statsforvalteren føre tilsyn med disse institusjonene. Hvorfor hadde ikke statsforvalteren plukket opp at fosterfaren hadde vært involvert i firmaet da han ikke skulle vært det? Etter at vi publiserte den første saken i serien, ba vi om innsyn i alle rapporter etter tilsyn statsforvalteren hadde ført med firmaene til fosterfaren. Her kom det frem at forvalteren hadde vært på tilsyn hos det ene firmaet i august 2021, i samme periode som Bufetat ikke visste at han var tiltalt på nytt. I dokumentene fra tilsynet kom det også frem at fosterfaren var til stede og at rådgiverne i statsforvalteren snakket med ham om bedriften. Med dette dokumentet kunne vi dokumentere at både barnevernet og tilsynsmyndigheten visste at fosterfaren jobbet direkte med barn, men uten å klare å finne ut at han var tiltalt for overgrep.

4. ETIKK OG SPESIELLE ERFARINGER

4.1. Etikk: Bakgrunnen til Amir

Amir ble som 15-åring dømt i en sak omtalt som «tortursaken» i Haugesund. I tillegg hadde han blitt anmeldt for en rekke andre, mindre alvorlige forhold før han nådde kriminell lav-

alder. Også tidligere straffedømte må ha mulighet til å fortelle om påståtte overgrep, men for oss ble det viktig å la leseren få et helhetlig bilde av Amir. Vi fortalte derfor om disse hendelsene tidlig i teksten og podcasten. Dermed kunne leseren selv gjøre seg opp en egen mening om Amir og hans troverdighet også basert på hans kritikkverdige sider.

4.2. Etikk: Navngivelse eller anonymisering av fosterfar

Det var mye som talte for å identifisere fosterfaren: Alvorsgraden i det han var tiltalt for, at han gjennom jobben hadde tilgang på og ansvar for barn, at han beviselig hadde brutt regelverket for politiattester og jobbet med barn mens han var tiltalt, samt de store summene firmaene hans hadde mottatt fra det offentlige – delvis mens han hevdet å være ute av selskapet, men dokumentasjonen vår tilsa at han fortsatt var aktiv.

Motargumentet var det enkle faktum at han ikke var dømt. Politiet hadde allerede henlagt saken én gang, siden Amir ikke lengre kunne vitne i retten. Selv om fosterfaren ble tiltalt på nytt, betydde ikke det at han vil bli dømt. Etter å ha veid alle argumentene, bestemte vi oss for at det riktige var å anonymisere. Det fikk konsekvenser også for de videre sakene, som for eksempel da vi avslørte at barnevernssjefen i en kommune på Romerike som tidligere hadde hatt en lederstilling i firmaet til fosterfaren, hadde unnlatt å informere kommunen om at fosterfaren hadde vært tiltalt. Der ville det vært naturlig å identifisere både kommune og barnevernssjefen, men vi lot være siden det da ville være lett å søke seg tilbake til fosterfaren eller hans selskap.

4.3. Etikk: Ikke vekslet ett ord med fosterfaren

Fosterfaren henviste umiddelbart til advokaten sin da vi første gang sendte ham SMS. Siden den gang har han ikke tatt telefonen når vi har ringt, ikke svart på SMSene våre og ikke svart på e-postene våre. Det har vært krevende, siden det gjennom sakene våre blir lagt et omfattende trykk på ham. Da er svar direkte fra ham selvsagt å foretrekke fremfor advokatens svar. Derfor var det til stor hjelp at vi tok lydopptak av rettssaken. Selv om fosterfaren aldri snakket direkte med oss, fikk vi gjennom rettssaken tilgang på hans grundige forklaringer om saken og hvordan den hadde påvirket ham. Det gjorde at vi kunne supplere det knappe tilsvaret vi fikk fra advokaten hans betydelig, og slik bedre balansere historien.

4.4. Kildekritikk: Alle har en agenda

De aller fleste personene vi snakket med, hadde et forhold til fosterfaren fra før. Det kom opp mange følelser og personkarakteristikk i bakgrunnssamtalene med ulike kilder. Det virket som enkelte kilder var bitre mot ham. Familien til Amir ville at fosterfaren skulle bli dømt. Også på den andre siden av saken var det agendaer, selv om betydelig færre ville snakke med oss der. På grunn av de mange ulike motivene, stilte vi ekstra sterke krav til faktakontroll og dokumentasjon. Vi har i det lengste unngått negative personkarakteristikk i saken. Vi har i den grad det er mulig forholdt oss til det som kan dokumenteres enten med lyd, skrift eller bilde – ellers har vi latt være å inkludere det i saken.

4.5. Tvillingbrorens anklager

I rettssaken om det påståtte pengetilbudet kom tvillingbroren til Amir med nye påstand-

er om fosterfaren. Senere anmeldte han fosterfaren. Politianmeldelsen måtte vi si noe om i saken og podcasten, siden den er viktig kontekst for relasjonen mellom fosterfaren og tvillingbroren. Samtidig kunne vi ikke gå inn på noen detaljer i anklagene, siden tvillingbroren ikke kunne dokumentere dem og politietterforskningen var på et tidlig stadium. Vi løste dette ved å legge en kort, nøytral passasje i teksten der vi skrev at tvillingbroren hadde kommet med påstander, at de var under etterforskning og at verken fosterfaren eller advokaten hans ville kommentere anklagene. Det samme gjorde vi i podcasten, i episode tre av fem – så lyttere kunne ha med seg denne informasjonen da de lyttet til de siste episodene.

4.6. Kildekritikk: Referat fra lydopptak på Grønland

Podcasten åpnes med en scene fra en bar på Grønland i Oslo, der Amir og fosterfaren møtes. Fosterfaren tok opp samtalen, men vi har aldri hørt lydklippet. Det vi har hørt (og har opptak av), er opplesingen av fosterfarens *transkripsjon* av lydopptaket. Det ble levert til politiet kort tid etter at møtet fant sted, for så å bli lest opp i Oslo tingrett av politiet i april 2021.

Det var flere utfordringer med å bruke dette. For det første var det fosterfarens egen gjengivelse av samtalen. Selv om han hevdet å ha skrevet ned ord for ord det som ble sagt, kunne vi ikke si det sikkert. I tillegg visste vi ingenting om tonefall og tempo i samtalen, som kunne være viktig for hvordan den ble tolket. Da vi på tross av dette likevel valgte å spille inn en gjengivelse av dialogen og bruke den i podcasten, la vi vekt på at det var den angrepne part, fosterfaren, som hadde transkribert samtalen. I tillegg var vi svært transparente overfor lytterne om hva det var de hørte, ved at vi tydelig sa at det var rekonstruert av VG, at det baserte seg på fosterfarens avskrift og at vi aldri hadde hørt selve lydklippet.

4.7. VGs journalistikk og barnevernets opprydning - høna eller egget?

I overgangen september/oktober trakk Bufetat godkjenning til fosterfarens ene firma. De hadde søkt innsyn i straffesaken mot ham hos politiet og der funnet ut at han var tiltalt på nytt, uten å melde fra til dem. Dette skjedde en måned før vi publiserte vår første sak, men fem måneder etter etter at vi sendte vår første innsynsbegjæring. Var dette noe Bufetat ville ha gjort uansett? Eller kom det som en konsekvens av at vi hadde stilt dem spørsmål om saken i lang tid?

Trolig ville Bufetat på et tidspunkt funnet ut deler av informasjonen på egenhånd, også om vi ikke hadde jobbet med saken. Men det vi er sikre på, er at presset vi la på det offentlige barnevernet i et halvt år, bidro til at betydelig mer informasjon kom frem, og at det kom frem tidligere enn om vi aldri hadde jobbet med saken.

5. DETTE ER NYTT

- VG har avslørt hvordan en tidligere fosterfar har eid og drevet to barnevernsfirmaer, samtidig som han har vært tiltalt for seksuelle overgrep mot den tidligere fostersønnen sin – men uten at barnevernet har kjent til tiltalen mot mannen i store deler av periodene han har vært tiltalt.

- VG har avdekket at det offentlige barnevernet har kjøpt tjenester for over 90 millioner kroner fra mannens firmaer etter at han ble anmeldt.
- VG har avdekket at mannen har jobbet direkte med barn mens han har stått uten gyldig politiattest. Dette ble dokumentert gjennom bildene der han setter seg inn i en bil sammen med et barn som er i barnevernets omsorg – samtidig som han er overgrepstiltalt.
- Mannen hevdet at han trakk seg helt ut av sine private barnevernsselskaper da han ble konfrontert med tiltalen av Bufetat. VG har dokumentert at mannen likevel har vært involvert i driften av sine egne selskaper.
- VG fortalte at fosterfaren også er anmeldt tre ganger for andre seksuelle overgrep. To av sakene er henlagt, en er under etterforskning.
- Fosterfaren ble frikjent av Oslo Tingrett fra å ha tilbudt Amir penger for å endre forklaring. I frikjennelsen fikk politiet sterk kritikk for manglende etterforsknings-skritt. VG har funnet dokumentasjon politiet ikke hadde da saken ble ført for retten. Denne dokumentasjonen har politiet senere sikret seg tilgang på.
- VG har avslørt at Barne- og familieetaten i Oslo kommune har formidlet fosterhjemsplasser gjennom det ene firmaet til fosterfaren – vel vitende om straffesaken mot ham. Bydelen som fikk fosterhjemsplassen visste ingenting om overgrepssaken.
- VG har avslørt at barnevernsjefen i en kommune på Romerike unnlot å informere kommunen om at den hadde kjøpt tjenester fra et firma eid av en overgrepstiltalt mann da hun startet i den nye jobben sin. Hun var tidligere ansatt i en lederstilling i fosterfarens selskap.
- VG har gjennom innsyn avdekket hvordan Bufetat i interne e-poster har beskrevet at de brukte fosterfarens selskaper firmaer «mer av nød enn av lyst».

6. KONSEKVENSER

- Fosterfaren jobber ikke lenger i det private barnevernet.
- Det ene firmaet til fosterfaren har mistet godkjenning til å drive barnevernsinstitusjon.
- Det andre firmaet til fosterfaren har fått sagt opp eller avsluttet sine avtaler med en rekke kommuner og en bydel i Oslo, til en verdi av flere millioner årlig. Det gjelder bydel Nordstrand og kommunene Nannestad, Enebakk, Eidsvoll, Rælingen og Nittedal.

- Saken om et angivelig pengetilbud til Amir for å endre forklaring er anket av politiet og tatt inn til full ankebehandling. En rekke av VGs digitale funn er vektlagt i politiets ankedokument.
- Statsråd Kjersti Toppe har lovet å tette hullene i systemet som muliggjorde at fosterfaren jobbet i barnevernet etter at han ble overgrepstiltalt.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har presisert til det norske barnevernet at de har plikt til å følge opp hvis en eier, leder eller ansatt i barnevernet kan ha utført alvorlige straffbare handlinger.
- Barne- og familieetaten i Oslo vil bedre sine dokumentasjonskrav og rutiner for å sikre at informasjon om straffbare forhold kommuniseres til alle ledd av barnevernet i kommunen.

7. VEDLEGG

7.1. Liste over publiserte saker

<https://www.vg.no/spesial/2021/fosterfaren>

Podkast:

<https://www.vg.no/nyheter/i/v5xB6m/hoer-podkast-serien-fostersoennen>

Fosterfar frikjent for anklager om bestikkelse – sterk kritikk mot politiet:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/IOWQ9M>

Barnevernet om overgrepstiltalt fosterfar: – Aktivt lurt systemet:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/dnGJdz>

Sier opp millionavtale med overgrepstiltalt fosterfar:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/IOrJxG>

Barneministeren om VG-avsløring: – Viser svikt i systemet:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/665lvz>

Barnevernssjef unnlot å informere om overgrepstiltalt fosterfar:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/OrmQVI>

Oslo kommune skaffet fosterhjem gjennom firmaet til overgrepstiltalt mann:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/rE97lK>

Barnevernet brukte firmaet til overgrepstiltalt: «Mer av nød enn av lyst»:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/V9a55J>

Barnevernet nekter å vise e-poster: Vil «ivareta omdømme»:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/G35MOx>

Barneministeren: – Barnevernet fremstår for lukket:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/x8wyaG>

Gjennomførte tilsyn hos fosterfar – visste ikke om overgrepstiltale:

<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/4700bg>